

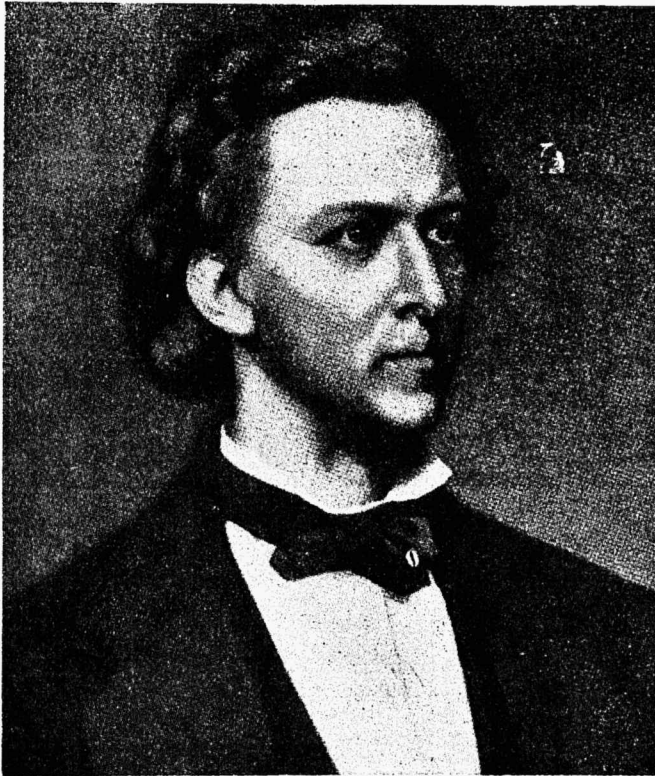

◆ VIKERKAAR ◆

11. JAANUAR

1924

III AASTAKÄIK

Frederick Chopin.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

„Vikerkaar”

on kõige huvitavam ning sisurikkam noorteajakiri Eestis, mida ka vanad häämeelega loevad.

Iga õpilane, kes tahab koolis hästi edasi jõuda ning omale tõsist vaimuvara koguda, tellib „Vikerkaare“.

Iga tõsine õpetaja teab, et temale paremaks aitajaks kasvatus- ja õpetöös on noorteajakiri „Vikerkaar“.

Vanemad, kellele tähtis oma laste vaimline arenemine, tellivad neile tingimata „Vikerkaare“.

„Vikerkaar”

on parem sõber ning lõbusam seltsiline noortele. Sisaldab palju huvitavat lugemist: romaane, uudisjutte, luuletusi, reisikirju, noorte-näitemänge, lõbusat teadust, maitserikkaid värvilisi pilte, mõistatusi ja ülesandeid ning veel rohkesti muud meeliülendavat ja huvitavat. „Vikerkaare“ kaastööliseks on meie paremad kirjanikud, kunstnikud ja kasvatusedlased. Ka noortele on võimaldatud selles ajakirjas oma sisukamate tööde avaldamine.

Eriti huvitav on noortele n. n. „küsimuste-vastuste“ osa, kus iga lugeja võib teistele sääda küsimusi,

millele vastavad teised — igaüks oma viisi. Samuti võivad noored anda üksteisele kõiksugu ülesandeid, mille lahendajate nimed ilmuvad ajakirjas.

„Vikerkaare“ toimetuse on valmis avaldama ka oma noorte sõprade näo- ja pilte, nende ühisülesvõtteid, pilte nende mängudest, töödest, pidudest, koolimajadest ja koduümbruse ilusamaist paikadest.

Kõik „Vikerkaare“ tellijad ning kaastöölised moodustavad suure ühtlase vikerlaste-pere, kelle osavõtul kavatseb väljaandja lähemas tulevikus korraldada huvitavaid vikerlaste pidusid, loenguid jne. jne.

1924. a. hakkab „Vikerkaar“ ilmuma suuremas kaustas
neli korda kuus,
korralikult igal reedel.

„Vikerkaar“ maksab aastas 720 mk., poolaastas 360 mk., veerandaastas 180 mk., kuus 60 mk. ja üksik number 15 mk.

Kõik „Päevalehe“ pooleaasta-tellijad ja „Koidu“ aastatellijad saavad „Vikerkaare“ 20% hinnaalandusega.

„Vikerkaare“ toimetuse ja talituse asub Tallinnas,
Pikk tän. nr. 2, kõnetr. 17-96.

Toimetuse kõnetunnid: teisip., neljapäeval ja reedel kella 2—3.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus
„PÄEVALEHT“.

Nr. 2.   **Vastutav toimetaja: M. Nurmik.**   **1924.**
Tegevad toimetajad: A. Oengo-Johanson ja J. Neggo-Vössokotsky.
Valjaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid
teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2—3.
Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.
Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.
Üksik number 15 mk.

FREDERICK CHOPIN.

Kuulus helikunstnik Frederick Chopin sündis 1809 aastal Poolamaal. Sel aastal sündisid mitmed suured mehed, kes rahvaste, kunsti ja teaduse ajaloos omale jäädava koha omandanud. Enam tuntud kuulsatest meestest sündisid sel aastal Abraham Lincoln, neegriorjuse kaotaja Ühisriikides, suur Inglise luuletaja Alfred Tennyson ja kaks suurimat helikunstnikku Felix Mendelssohn ja Frederick Chopin.

Praegu on endine kuulus ja vägev Poola kuningriik jällegi vaba ja iseseisev. Kuid Chopini eluajal ägas Poola Vene ikke all, mis iga tõsise isamaa-poja südame murega täitis. Poolakad ei lasknud end mitte kergelt orjastada, vaid pidasid kibedat võitlust oma vabaduse eest. Ajalugu

jutustab nende vahvusest ja isamaa-armastusest. Sõjas võitlesid Poola sõdurid kangelastena. Kolm korda jagasid naaberriigid nende maa eneste vahel. Kui aga ka viimane vaba Poola riigi osa oli võõrastest vallutatud, kiskus rahva hing valust kokku. Kuid hoolimata sellest ei kaotanud see suur rahvas lootust, et kord ometi päev koidab, mis neile jällegi vabaduse toob. Nad istutasid laste südameisse isamaa-armastuse. Lapsed õppisid laule, mida olid lahingutes laulnud nende isad ja isa-isad. Neile jutustati Poola sõdurite kangelastegudest. Nii ei ole ime, et sääl iga lapse hinges palavam soov kasvas kord isamaa vabastamiseks kaasa aidata.

Kui teie oma isamaa lipu asemel jällegi näeksite võõraid värve eneste üle hõljuvat, kas ei valdaks teid pa-

lavam soov orjusest vabaneda? See soov, samad tunded kandsid Frederick Chopini, kes tahtis kodumaal uuesti kõrgele tõsta Poola rahvuslist lippu.

Poolamaa on suuremalt jaolt tasandik, kuid siin ja sääil leiduvad ka suured ja kõrged mäed, milliste harjad ulatavad tuhat jalga üle lagendikkude. Kena näeb Poolamaa välja talvel, kui ta ääretuid lagendikke katab valge lumi ja jõgesid paksud jääsillad. Vaiksed ja eluta on siis ta suured, tumedad laaned. Süvel aga võluvad vaateleja silma haljad lokkavad nurmed ja õitsevad taevakarva sinised linapõllud.

Ühes Poola alevikus, mitte kaugel Varssavist, elas Nicolas Chopin oma perekonnaga. Ta oli sündimise poolest prantslane, kuigi juba kaunemat aega Poolamaal elanud. Tema naine kuulus Poola aadeliseisusesse, oli õrnatundeline ja arenenud inimene. Nicolas Chopin oli juba noores põlves Prantsusmaalt lahkunud ja Poolamaale õnne otsima tulnud. Ta astus sääil sõjateenistusse, kus tõusis kapteniks. Pääle sõda astus ta kasvatajana ühte aadeli perekonda. Ta õpetas krahvilastele Prantsuse keelt.

Nicolas Chopin elas oma naisega lihtsas, väikeses majakeses ja oli väga õnnelik. Neil oli neli last — kolm tütart ja üks poeg. Kõik Chopini lapsed said kuulsaks, Frederick aga omandas ilmakuulsuse.

Kui ta alles väike poisike oli, ei võinud ta muusikat kuulates kunagi ükskõikseks jääda. Isamaa laule kuuldes täitusid ta silmad pisaratega ja sagedasti puhkes ta liigutusest nutma. Aastad möödusid ja enam ei

nutnud ta muusika helisid kuulates. Ikka enam kiindus ta helikunsti ja viibis päevas tundide kaupa õpetoas. Kõigist mänguriistadest armsaim oli talle klaver. Ka mehepõlves ei muutunud ta maitse ja ikka oli klaver see, mis teda kõige rohkem vaimustas. Suurem jagu ta helitöist on klaveril mängimiseks.

Frederick õppis muusikat Poola kahe kõige parema muusikaõpetaja juures. Ta hakkas juba varakult õppima ja edenes õige kiirelt. Kord ütles ta: „Ükski poiss ei või omale suurepärasemaid õpetajaid soovida kui mul oli. Isegi kõige rumalamal inimesel oleks raske olnud neilt mitte midagi õppida.“

Mis puutub Fredericki, siis oli ta vaimurikas ja suurte annetega poiss. Ta polnud veel üheksa aastanegi, kui juba kutse sai avalikul kontserdil ülesastumiseks. Ta hää ema oli selle üle väga uhke, et pojale sarnast au üles näidati ja riietas tema kaunimasse Poola rahvuslikku ülikonda. Teda suudeldes jumalaga jättes soovis ta, et poeg oma parima võimisega esineks.

Kui poisike kontserdil välja astus, said kõikide silmad ta külge nagu naelutatud. Kogu õhtu vaatlesid kuulajad ilusat last ja imestasid ta ande üle. Väike lihtsameelne poiss ise aga ei teadnud aimatagi kui imeilusalt ta mängis. See oli ta suurepärase mäng, mis inimesed kütkestas, kuid laps arvas endamisi, et nad ta kenu rahvariideid imetlevad.

Kui ta koju jõudis, küsis ema: „Noh, poisu, milline tükk meeldis publikumile kõige enam?“

„Oh ema,“ hüüdis laps, „kõik vahtisid mu kaelust.“

Kui Nicolas Chopin krahvi lapsi õpetas, oli ta mitte ainult nende õpetaja, vaid ka sõber. Hiljem, kui ta asutas kõrgemast soost poeglaste kooli, kestus endiselt ta sõbralik vahekord aadelisooga. Sel põhjusel olid Fredericku mänguseltsilised kõik kõrgemast seisusest. Üks ta väikestest sõpradest oli Paul, suurvürsti poeg.

Kord kutsuti Frederick suurvürsti lossi kõrgetele võõrastele mängima. Ta mängis suurepäraselt ja pidas end sääljuures väga hästi üleval. Sest ajast pääle sai ta sagedasti kutseid.

Ühel päeval sõitis Chopini naabrite ja ümberkaudsete suureks üllatuseks uhke neljahobusega tõld nende tänavale. Hobuste riistad ja rakendus aina sätendasid hõbedast. Tõllas istus sametriideis poisike oma õpetajaga. Naabrite hämmastus polnud mitte väike, kui tõld Chopini maja ees peatus, kust ilmudes väike Frederick tõlda tõsteti ja siis kiirelt tulnud teed tagasi sõideti.

Keegi nais-helikunstnik andis kord Varssavi raekojas kontserti. Väikesest anderikkast poisikesest kuuldes ütles ta: „Tahaksin hää meelega seda last näha ja ta mängu kuulata.“ Üks ta sõpradest viis Fredericki talle külla. Väikese ilus mäng ja kena ülespidamine meeldisid kunstnikule ütlemata ja ta kinkis talle uuri, millele olid graveeritud sõnad: „Kingitud Frederick Chopinile kümneaastaselt.“

Niipea kui Frederickile hakati muusikatunde andma, hakkas ta ka komponeerima. Õieti komponeeris ta juba siis, kui ei osanud veel sulgegi tarvitada. Sagedasti lõi ta

mõttes väikeseid viise ja soovis, et ta oskaks neid üles kirjutada. Teda ei olnud veel kirjutama õpetatud ja siis palus ta oma õpetajat, et see seda teeks.

Kümneaastaselt kirjutas ta suurvürstile marsi, kellele see niivõrd meeldis, et ta tema sõjaväele määras. Kui sõdurid tänavail marsisid ehk sõjaväe paraadid olid, mängiti sagedasti Chopini marssi.

Frederick oleks parima meelega kõik oma aja muusika juures veetnud, kuid seda ei lubatud. Ta pidi igapäev ka koolis käima. Isa ütles talle sagedasti: „Olen rõõmus, et sa muusikas nii suuri edusamme teed, kuid siiski ei pea selle all teised õpeained kannatama.“

Frederick õppis nii virgalt oma isa koolis, et ta juba viieteistkümneaastaselt ülikooli astumiseks küps oli. Ta armsamad õpeained olid Poola ajalugu ja kirjandus. Sagedasti oli ta esimene klassis. Ülikoolis käies omandas ta kaks korda auhinna.

Igalpool, kus ta liikus, võitsid ta meeldivad elukombed talle palju sõpru. Ka pärastistes eluaastates oli ta teiste vastu nii tähelepanelik ja õrnatundeline, et küll vaevalt keegi teda vihata suutis. Sagedasti ütles ta: „Mu ema on kõigist emadest kõige parem. Iial ei suuda ma unusrada kasvatust, mida ta mulle andis poisikese põlves.“

Kord kutsuti teda maale sõpradega kooli vaheaega veetma. See suvi valmistas talle palju lõbu. Poisid võtsid ette jalutuskäike ja ratsasõite põldude vahele ja metsa, kus jahe sambla- ja vaigulõhn neid karastas. Ratsutamiseks olid neil po-

nid ja ka päris perud ratsahobused. Metsas kasvasid kõiksugu lilled ja laulsid linnud.

Ühel päeval astus Frederick ühte oma isa kooliklassi. Õpetaja ei olnud veel tulnud ja korrapidajal oli raske rahutute poistega toime saada. Siis ütles noor Chopin: „Kui te vait jääte, jutustan teile ilusa loo.“ Poisid lubasid vait olla ja Frederick istus klaveri ette, sest ta ei mõtelnud neile lugu jutustada sõnades, vaid helides. Oleksite teie säääl olnud, oleks ta mäng teile jutustanud järgmise loo:

„Julmad röövlid läksid oma mägedes asuvast koopast üht maja röövima. Ikka ligemale ja ligemale jõudsid nad majale. Viimaks oli siht saavutatud ja röövlid peatusid. Tasakesi asetasi nad kaasatoodud reedelid akende alla. Nad olid just maija tungimas, kui korraga mingisugust häält kuulsid. Hetkel seisis nad hirmunult paigal. Siis jooksid nad keldri. Säääl oli kottpime ja vaikne ja röövlid heitsid pikali. Pea jäid nad raskesti magama.“

Kui Frederick looga lõpule jõudis, hakkas ta kord-korralt ikka vaiksemalt ja õrnemalt mängima. Üles vaadates nägi ta, et lapsed olid ühes röövlitega magama jäänud.

Vene keiser Aleksander I oli kord Varssavis. Frederick Chopin, kes heliloojana juba kuulsuse omandanud,

kutsuti tema juure mängima. Räägitakse, et ta mäng keisrile väga meeldinud, sest see annetas talle teemant-sõrmuse.

1826. aasta suvel sõitis Frederick ema ja õdedega tervisveele, sest isa arvas, et noormees liig palju töötanud ja puhkust vajaks. Vahel võis ta vaikselt ja mõtetes tundide kaupa ringi käia. Neil kordadel teadsid ta sõbrad, et ta mõtted helidevallas viibisid. Sagedasti istus ta mõne masurka ehk valsi kallal töötades hilja ööni üleval. Ka ta magamis- toas seisis klaver. Mõnikord, kui terve maja sügavas unes viibis, hüppas ta voodist välja, istus klaveri ette ja võttis paar akkordi. Kui akkordid noorele heliloojale meeldisid, astus ta kirjutuslaua juure ja tähendas noodid kohe üles, et neid mitte unustada. Vanemad olid arvamisel, et koolitööd ja liig innukas helikunsti harrastamine Fredericki tervise pääle halvasti mõjuvad ja saatsid ta nii puhkele.

Puhkeajal andis noor kunstnik kontserdi, millest rohkearvuline publikum osa võttis. Kogu puhastulu annetas ta kahele emata vaesele lapsele, kelle elulugu kuuldes ta süda kaastundmusega täitus. Kuuldes, et vaesed lapsed kontserdist õige tubli summa saanud, oli Chopin väga rõõmus.

(Järgneb.)

LEIVAKOTT.

P. Grünfeldt.

eie käisime seltsis kihelkonnakoolis ja olime üsna hääd sõbrad. Et me üksteist vabal ajal lumesõda pidades vahetevahel tublisti togisime või mõnikord mõne tühja asja pärast tülissegi sattusime, mis sellest rääkida. Seda tuleb sõprade vahel ikka ette. Ja et ta teistega iial hästi läbi ei saanud, sest et need teda ninatargaks nimetasid, kes enesele küünarnukkidega teed oskavat teha, see on kõik juba ununenud.

Aga üks asi ei lähe mul ometi meelest. Ei tea isegi: miks. Aga nii tihti kui ma oma endist sõpra elus näen, tuleb see lugu mulle jälle meele.

Mis asi see oli?

Tühi asi. Üsna tühi asi.

Et kool kaugel oli — mõnel isegi kümme ja viisteistkümmend versta, — siis viibisime nädal otsa koolis. Laupäeva lõuna-ajal tuldi meile kodust vastu ja viidi kõik koju; pühapäeva õhtul sõidutati meid kodust jälle kooli tagasi. Teadagi, et siis terve nädal kaasaantud leivakoti varal elus püsisime. Närisime kuivanud leiba, mis tihti külmas toidukambris kõvakski külmas, ja sõime külmi kapsaid või külma liha, putru, piima või muud, mis meile kunagi kord kaasa oli antud. Ainult sooja teevett anti kooli poolt, ja tarbekorral tohtisime oma toiduaineid ka soendada.

Aga see oli kõrvaline asi. Vähemalt meie arvates.

Pääsasi oli, et meie nälga ei tarvitsenud tunda, ega tunnudki. Nimelt need, kelle eest kodus rohkem hoolitseti, tähendab: kellel kodus soojem emasüda tuksus.

Nüüd ei mäleta ma enam, kas minu sõbra ema veel elus oli, aga igapäevane kõrvustiku söömine näitas

mulle, et mu sõbra leivakott mitte nii hääd asju ei sisaldanud kui minu oma. Kuna mina kapsastele liha juure hammustasin, näis tema kord musta jahuputru, kord sinist kapsakogu, kord halli kartulikeedist, aga ilma lihata. Ja kui mina enesele karbist võid ja kohupiima leiva päale panin, mõnikord kanaküpsistki lõsisin, jõi tema pütist külma, haput piimavedelikku. Ja kuna mina oma toidust tihti veel kolmandiku koolist koju tagasi viisin, nägin ma, et tema leivakott nii mõnigi kord juba reedel tühjaks sai.

Teadagi, et teda mõnikord niisugusel puhul kui sõpra omal kulul kostitasin. Süda läks ju haledaks...

Kord oli mulle mu kallis emakene — Jumal ülendagu ta hinge! — suure haneküpsise kotti pannud. Kui õnnelik olin ma, kui selle leidsin! Ja nagu see ikka nii on, et õnnelik ka teisi tahab õnnelikuna näha, siis andsin ma sellest ka oma sõbrale-naabrile tükikese maitsta.

Teie oleksite pidanud teda seekord nägema, kuidas ta silmad süües särasid ja kui isukalt ta sellejuures ise minu haneküpsist silmitses!

Aga ma ei annud talle sellest seekord enam. Pikk nädal oli ju alles ees ja tarvis oli targu maja pidada. Võib olla nädala lõpul, kui aga küpsist siis veel jätkus!

Läks kolm päeva mööda. Sõbral oli nähtavasti vähe isu. Võib olla, et ta haiglane oli, võib olla ka, et tema toit sel nädalal iseäranis maitseta oli. Kapsad paistsid küll üsna mustad olevat ja leib oli kõva kui kivi. Ma nägin, kuidas ta seda suure jõupingutusega lõikas, ja mäletan, et teised talle nõu andsid — saega õnne katsuda.

Neljanda päeva hommikul, kui ma söögitunni ajal jälle oma koti avasin, jäin ma ehmudes seisma. Ma koh-

kusin, kobasin, otsisin, vaatasin — ei midagi.

Mis see tähendas? Kuhu oli minu haneküpsis jäänud? Kes oli ta ära võtnud?

Agaga veel ei lausunud ma sõnagi. Tarvis oli enne sõbraga selle üle rääkida; tarvis oli nõu pidada, enne kui kisa tegin, enne kui asja teistele teada andsin...

Ma vaatasin ringi ja nägin alles nüüd, et minu sõber puudus.

Kuhu ta oli jäänud?

Ma läksin toidukambrisse.

Ka sääl polnud teda.

Köögis?

Ka mitte.

Viimaks leidsin ma ta magamistoast.

„Miks sa sööma ei tule?“ küsisin ma.

„Ei taha!“

„Mis sa siin teed?“

„Niisama.“

„Kas tead, mis minule on juhtunud?“

„Noh?“

Ta küsib seda araselt.

„Minu haneküpsis on kotist ära varastatud.“

Ta talitab voodi juures.

„Mine n'd ikka!“ ütleb ta ja laotab oma voodile vaipa pääle.

Agaga sellejuures märkan ma, et ta käed värisevad.

Ja ma jahmatan. See on ju süü tundemärk.

„Mis mine n'd ikka! See on õige!“ kinnitan ma. „Kui ei usu, tule, vaata ise!“

„Mis mina tast veel vaatan, mis ära, on ära!“ ütleb ta tasa ja jätkab siis korraga: „Ei tea, kes see küll võis olla? Ja kas teised seda juba teavad?“

Ise vaatab mulle altkulmu uurivalt otsa.

„Ei tea — ma ei ole seda ka veel kellelegi ütelnud, agaga küll see juba välja tuleb — midagi ei jää saladuseks. Mina annan asja kooliõpetajale üles.“

Tema trummeldab käega kärsitul voodi otsalaua pääle.

„Ära n'd seda küll tee!“ ütleb ta siis venitades. „Kes teab, ehk tegi mõni paha nalja!“

„Nali see küll ei võid olla, sest haneküpsist pole ka toidukambrist leida. Vaatasin juba järele.“

„Agaga üles anda ikka ei maksa,“ ütleb tema. „Kui see üles tuleb, kes seda tegi, siis visatakse ta koolist välja.“

„Mis talle siis muud vaja on?“ vastan mina. „Varas peab varga palga saama.“

„Ei tea, kas varastaski; vahest tegi seda ainult puuduse pärast,“ vabandas tema.

„Ja kui ka, vargus oli see ometi ja üles annan ma asja ka!“

Tema oli seda kuuldes õige kärsituks saanud. Närviliselt sekeldas ta sõrmedega voodi kallal.

Korraga ajab ta enda püsti, astub just minu ette ja ütleb tõsiselt:

„Kuule, sõber, ära tee seda mitte, ma palun sind. See oleks tervele koolile häbiks. Väga võimalik on, et ta seda hada pärast tegi.“

„Ka häda pärast ei tohi varastada!“

„Sul hää ütelda, sest et sa ise veel iial tühja kõhu näpistamist pole tunnud!“

„Agaga sina?“

„Mina tunnen seda!“

„Sina?“

„Mina!“

„Hahaha!“

„Meie sööme ju kõrvustiku ja sa oled isegi näinud, kui vilets toit mul on. — Häda ajab vargile —“

„Sina?“ hüüan mina. „Ega's ometi sina minu küpsise kallal ei käinud?“

Ma vaatan talle läbipuurivalt otsa.

Tema lööb silmad maha. Selgesti paistab ta näolt süüilme. Nii selgesti, et sellest isegi poisike aru saab.

Ja ma ei annagi talle enam süü ülestunnistamiseks aega.

„Sina?“ hüüan ma. „Mispärast sa seda tegid? Kas sa küsida ei võinud,

kui sul puudus oli? Ma oleksin sulle isegi häämeelega annud!”

Ta huuled tuksuvad.

„Anna mulle andeks, et ma seda tegin. Jah, ma tegin seda. Ma võtsin sinu haneküpsise eile õhtul ära ja sõin sellest kõhu täis. See oli nii tühi — nii tühi. Ja valutas. Ja mul oli häbi, nii häbi sinu käest küsida.“

Ja nuttes võtab ta mu kaela ümber kinni, et oma pisaraid varjata.

„Anna mulle andeks! Eks ole, sa annad mulle andeks? Anna mulle andeks!”

Mina olen liigutatud.

„Ja sinu kõht oli ikka tõesti tühi?” usutan ma teda.

„Jumala eest — tõesti!” kinnitab tema. „Minu kapsad olid nii halva maitsega, et nad mul kuidagi viisi kaelast alla ei läinud. Anna mulle andeks — teinekord ma seda enam ei tee!”

Ja pühalikult töötades tõstis ta oma käe üles.

Ja mina andsin talle andeks.

Üheskoos läksime söögituppa tagasi, ilma et keegi oleks aimanud, mis asju meie olime ajanud. Ja mis mul veel oli jagasin ma nädala lõpuni vennalikult temaga.

Ja tema ei käinud iial enam minu leivakoti kallal. Ja meie sõprus kestis kooliaja lõpuni. Meid sidus nüüd muu seas ka saladus, mida teised ei teadnud.

*

Sellest on nüüd juba ligi nelikümme aastat mööda läinud. Ligi nelikümmend pikka, rasket, vaevarikast aastat minule. Aga nüüpe kui ma oma endist sõpra näen, tuleb see lugu mulle ikka jälle elavalt meele. Ja ikka näen ma teda siis oma ees, kuidas ta käe pühalikult töötades üles tõstab ja ütleb, et ta seda iial enam ei tee!”

Ja nüüd ei ole tal seda iial enam vajagi teha, sest kehvast koolileivakotist hoolimata on temast möödunud aastate jooksul kõhukas, rikas mees saanud, kelle ees paljud mütsi maha võtavad. Ta on kusagil silmapaistvas kohas ametis, kus kallist palka saab.

Pääle selle on tal linnas viis maja ja maal kaks talukohta.

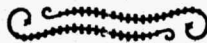
Kui ta mulle kord vastu juhtub, tekitab ta igakord viisakalt ja küsib vahetevahel ka, kuidas käsi käib. Aga kõik ta olek on tagasihoidlik ja ülevalt alla, niisugune, nagu seda rikas mõjumees vaesega — liiati vaese kirjanikuga rääkides, kelle leivakott vaheajal seksamaks jäänud — alati armastab välja paista lasta — näitamiseks, missugune suur vahe tema ja teiste surelikkude vahel haigutab.

Kurjad keeled tõendavad küll, et ta oma varanduse mitmesuguste kriugaste varal olla kogunud, aga kes seda kindlasti teab. See võib tõi, aga võib ka tühi jutt olla. Kuid mis kindel on, on see, et ta leivakott nüüd ääreni täis on ja et sääli leiva kõrval õige rikkalikult — lihagi leidub. Mistarvis peaks ta siis veel võõra leivakoti kallale minema!

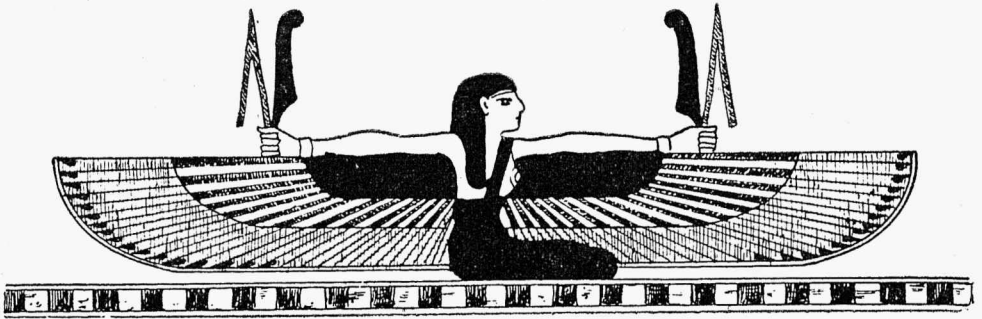
Aga kui ta mulle vastu juhtub, siis märkan ma ometi, et temaga kõik kõige paremas korras ei või olla. Sest t'hti lööb ta siis silmad maha — kõigest kõrgusest hoolimata, kuhu ta ennast upitada ihkab — ja sisemine hääl ütleb mulle, et ta oma pühalikult antud töötuse — ometi on murdnud.

Seda ütleb mulle ta rahutu pilk, mis vargselt, nagu hirmutatud lind, minu vaate eest kõrvale põigata katsub.

Ja siis tean ma, et minu leivakott ainuke ei olnud, mille kallal ta on käinud.

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisiräpalestused.

2

Läksime juki soovil araablase linnajakku. Sääl, Araabia restoraanikeses, oli ka õhtusöök kavatsatud. Toidud olid kõik nende maitse järele valmistatud. Poolümmargusis portselankausikesis seisid juba valmistandult mitmevärvilised pudrud ja kisellid; suuril vaagnail lasusid küpsetatud lambapäide püramiidid, tuhmide sissevajunud silmega ja irevil hammastega; mitmeti küpsetatud, keedetud aiaviljad ja terved mäed suurepäraselt puuvilja. Viiekümne kolme europlase ilmumine äratas üldist tähelepanu. Väsinult ja kaunis nälgaselt asusid nad ümmarguste laudade ümber. Üldse, pärismaalased uurisid väga tähelepanelikult kõik neid huvitavat. Nii, näiteks, oli ka neid, kes lapseliku usaldusega üsna lähedale tulid, püüdsid rääkida, vehklesid ägedasti ja katsusid riideid kätega.

Sääl tuleb teenija araablane terve virna õhukeste maisijahust koogikujuliste leibadega, mille suurus meie taldriku põhjale võrdub. Neid

kooke pahema käe all kaenlas hoides, viskab ta parema käega suure osavuse ja heleda plaksuga ühe neist iga võõra ette lauale. Maisileib on harilik vaesema rahva toit, mis valmistatud hapust, raskest taignast ja sisaldab hagonaid. Araabia toitused söödi vähe; olid eurooplasile liig vürtsitud ja neile harjumata loomade lihast valmistatud. Kuid selle eest oli puuvili võrratu; seda on siin suures valikus ja väga maitsev: meloone, arbuuse, apelsiine, abrikoose, banaane, ananaase, kookospähklaid ja veel palju muid meile tundmatuid sorte.

Meie Ahmet Sawott, kes kogu aja kibedasti huvireisijate eest hoolitsemisega ametis oli, kadus äkki tükiks ajaks ja ilmus sama ootamata rõõmust hiilgava näoga, tähtsalt, paljutootavalt. Talle järgnes vana araablane, kelle kuivale, tõmmule näole sugugi ta raske keha ei vastanud: imelikult õõtsus ühele ja teisele poole vanamehe paks kõht, ebaloomulikult peenikesil jalul. Haigusest punaste, viltusilmade vaade käis kiiresti ja uurivalt ühelt juuresolijalt

Limonaadi müüv araablane.

teisele. Siis laotas ta Leset ruumi väikese vaiba põrandale, istus hommikumaalaste kombel maha ja hakkas puust vilet puhuma. Vaiksed, pehmed helid ilma mingisuguse vii-

sita heljusid õhus. Fakiiri rinnal, riidevoltide vahel tuli väike, must ussipea nähtavale. Mõned meist karjatasid hirmunult. Araablane sirutas käe välja, mida mööda uss

sõrmedeni libises; fakiir ulatas käega maani, uss ronis põrandale ja hakkas julgesti ja osavasti lähemate laudade vahel roomama. Vanamehe põuest ronisid ikka ja ikka uued madud: põimusid ta kaela ümber; roomasid käsi ja keha mööda imeilikkude korratute helide saatel. Vahetpidamata mängis fakiir, uniselt kükakil õõtsudes. Igalepoole ronisid ussid hirmu ja jälkust aramates äratades. Araablase kaju muutus; kadus paks kõht ja tuli pääle ja jalgele vastav kõhn nälginud keha nähtavale. Ta oli lahja nagu kõik fakiirid (fakiiriks nimetatakse muhamedi kerjus-munka, kes ennast armupalumisest ja igasugusist veiderdusist elatab).

Korraga muutus muusika — kõlas vali tantsulugu. Ussid kogusid endid kiiresti käskija ette ja moodustasid siin ringi. Mõned neist, vanamehe juhatause järele, kes ise peatamata mängis, ronisid ringi keskele ja algasid oma imelikkude maotantsu.

Varsi säädsid endid ritta ja lamasid kõrvuti liikumata keppidena põrandal. Kostavad aeglasel helid, vaevalt kuuldavad; ükski uss ei liiguta. Muusika tempo kiireneb; helid valjunevad ja kuuldub jälle tantsulugu. Keskmised ussid tõmbuvad kerra, teised liiguvad nende ümber korrallikus ringis. Vähe aega kestab see nii, siis käib korraga liikumata lamavate usside kehast värin läbi, pääd tõusevad ja järsu liigutusega endid püsti ajades hakkavad need ussiballeti primadonnad aeglaselt ja taktis mitmele poole kiikuma...

Veel mõningaid vigurid näidates hakkas fakiir kurvatoonilise mänguga oma näitetruppi koguma, et edasi reisida. Sõnakuulelikult roomavad ussid talle lähemale ja kaovad üksteise järele laia riide voltesse.

Vana araablane on jälle kohmakas, õõtsuva kõhuga ja seisab liikumatult keset tuba, oodates kuni Ahmet Sawott päältvaatajailt ta austasti teenitud tasu kokku korjab.

(Järgneb.)

Looduse imed.

1. Virmaliste nähtus Gröönimaal 6. jaanuaril 1861.

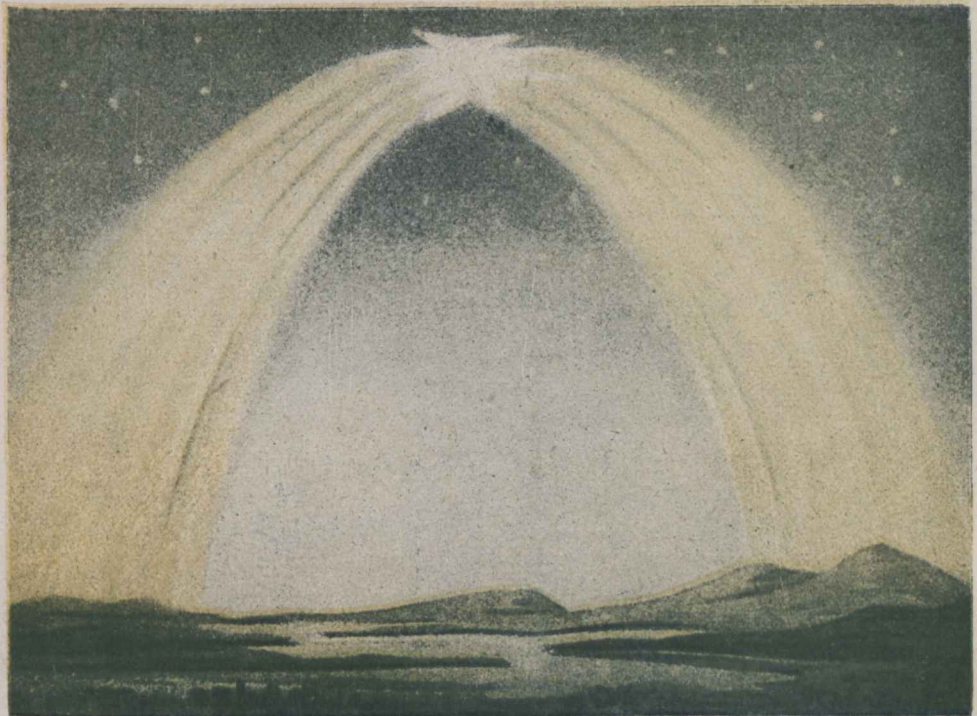

2. Virmalised, nähtud Capronis, Inglismaal, 11. septembril 1874.

Virmalised.

3. Tavaline virmaliste kujund Saksamaal ja Põhja-Skandinaavias.

4. Virmalised, nähtud Capronia, Inglismaal, 24. oktoobril 1870.

Araabia naised vett toomas.

Jack London.

2

Uärgmine asi, mis ta teadis, oli tume valutunne keeles ning rappumine, kui oleks teda kuhugile veetud. Veduri hirnumine ülekäigukohtadel ütles, kus ta on. Liig sageli oli ta reisinud kohtunikuga, et mitte teada sõidu muljet kaubavagunis. Ta avas silmad ning neisse ilmus varastatud kuninga taltsutamata viha. Mees kargas ta kõri kallale, kuid Buck oli liig väle tema jaoks. Lõuad vajusid käe ümber kokku ega lasknud enne lahti, kui teda veel korra mõistusetuseni oli kägistatud.

„Jah, tal on niisugused hood,“ ütles mees, varjates kätt konduktori eest, kes müdina pääle oli lähenenud. „Ma viin ta Friscose peremehele. Üks tark koeraarst sääll arvab, et arstib ta terveks.“

Selleõhtusest jalutuskäigust jutustades rääkis mees väga suure

kõneosavusega väikeses varjatud tagatoas San Francisco sadamas.

„Ainult viiskümmend saan ma selle eest,“ urises ta, „ning tuhande eest ei teeks ma seda teist korda.“

Ta käsi oli verise taskurätikuga kinni mähitud ning parem püksisäär oli põlvest kuni alla välja lõhki käristatud.

„Kui palju sai teine võrukael?“ küsis toa omanik.

„Sada,“ oli vastus. „Mitte pennigi ei jätnud ta alla.“

„See teeb sada ja viiskümmend,“ arvustas toaomanik; „ning ta on seda väärt või ma olen lollpäi.“

Rööviija mähkis verise rätiku lahti ja vaatas oma lahastatud kätt. „Kui ma ei saa marutõbe...“

„Siis seilepärast, et oled võlla jaoks sündinud,“ naeris teine. „Anna käsi, enne kui laadungi välja tassid.“

„Põrutatud, ütle mata piina tundes kõris ja kaelas, poolsurnuks peksetuna katsus Buck piinajale vastu hakata. Kuid ta visati maha ning kähgistati mitu korda, kuni viimaks saadi raske vask kaelavõru katki saagilä. Siis võeti nõör ning ta visati puuritaolisse korvi.

Mälestades rasket ööd, kosutades oma viha ja haavatud uhkust, lebas ta säääl. Ta ei mõistnud, mis see kõik pidi tähendama. Mis nad tahtsid temaga teha, need võõrad mehed. Miks sulgusid nad ta siia kitsasse korvi? Ta ei teadnud, miks, kuid mingisugune ebamäärane tunne rõhus teda kui ähvardav hädaoht. Mitu korda öö kestel kargas ta üles kui mürinat kuuldu s, oodates, et tuleb kohtunik või vähemalt poisid. Kuid igakord oli see toaomaniku tursunud nägu, mis teda vaevasel rasvaküünla valgusel vaatas. Ning igakord muutus metsikuks urinaks rõõmus haugatus, mis Bucki kõris värises.

Kuid toaomanik jättis ta üksi ning hommikul astusid sisse neli meest ning võtsid korvi. Veel piinajaid, otsustas Buck, sest need olid toore väljanägemisega närused mehed; ning vihaselt larises ta läbi varbade. Need ainult naersid ning õrritasid teda keppidega, milledele ta kohe hammastega kallale tungis, kuni taipas, et see oligi, mis nad soovisid. Pääle selle lebas ta tusaselt maas ning nägi, kuidas korv vankrile tõsteti. Siis hakkas tema ning korv, milles ta asus, käest kätte käima. Ekspress-kontori ametnikkude hoolle all oli ta; teisel vankril veeti teda ringi; üks platvorm sõidutas ta

ühes kastide ja pakkidega veoaurikule; aurikult viidi ta suure raudtee lattu ning lõpuks asetati ta kiirrongi vagunisse.

Kaks ööd ja päeva vedasid seda kiirrongi vagunit huilgavad vedurid; ning kaks ööd ja päeva ei sõõnud ega joonud Buck midagi. Oma vihas võttis ta raudtee teenijate esiniesed lähenemised urinaga vastu ning need tasusid talle õrritamisega. Kui ta vastu varbu paiskus, värisedes ja vahutades, siis naersid nad ning pilkasid teda. Nad urisesid ja haukusid nagu vastikud koerad, näugusid ning plaksutasid käsi ja laulsid kukena. Ta teadis, see oli väga halb; kuid seda enam haavas see ta enesearmastust. Tal ei olnud meeles nälga, kuid vee puudus piinas teda julmalt ning tõstis ta viha palavikuni. Halb ümberkäimine viis ta palavikku, mida toitit tuli ta kõrbenud. paistetanud kõris ja keelel.

Üks asi rõõmustas teda: nõõri ei olnud tal enam kaelas. See oli annud neile uskumata paremuse; kuid nüüd, kui seda ei ole enam, tahab ta näidata neile. Enam nad ialgi ei saa talle nõõri kaela ümber. Seda ta otsustas. Kaks ööd ja päeva ei sõõnud ega joonud ta midagi, ning nende kahe päeva ja öö jooksul kogus ta viha, mis ennustas halba igatühele, kes esimeseks ta kätte satub. Veri valgus silmadesse ning ta muutus märatsevaks vastaseks. Ta muutus nii, et isegi kohtunik ei oleks teda ära tunnud; ja rongiteenijad hingasid kergendatult, kui nad ta Seattle'is rongilt maha tõstsid.

Ettevaatlikult kandsid neli meest

korvi vankrilt väikesesse kõrge sein- tega tagaõue. Tugev mees, punane vammus seljas, tuli välja ning andis toojale allkirja. See mees, arvas Buck, on järgmine piinaja ning met- sikult tormas ta vastu varbu. Mees naeratas julmalt ja tõi kirve ning kaika.

„Teie ei hakka teda ometi välja laskma?“ küsisid toojad.

„Muidugi,“ vastas mees, lükates prooviks korvi.

Kuuldus meeste jalgade müdin ning siis valmistasid nad sündmuse vaatlema kaitstud seisukohtadelt plangu äärel.

Buck kargas puruneva puu kal- lalle, vajutas hambad sellesse, rebis ja rabeles. Kuhu aga kirves väljas langes, sääl oli tema seespool, lari- sedes ja urisedes, niisama kärsitult välja pääseda tahtes, nagu punase vammusega mees rahulik oli teda päästes.

„Noh, sa punaste silmadega ku- rat,“ ütles ta, kui auk küllalt suur oli, et Bucki keha läbi pääseks. Samal ajal viskas ta kirve ja võttis kaika paremasse kätte.

Ning tõesti oli Buck nüüd punas- te silmadega kurat, kui ta hüppeks kokku tõmbus, karvad püsti, suu vahune, pahaendeline läige veristes silmades. Otse mehe poole pais- kus ta oma viimase kahe ööpäeva kannatustest üleküllastatud sadaneli- kümmend naela viha. Just poolel vahel, parajasti, kui ta lõuad pidid haarama mehe, sai ta hoobi, mis võt- tis hoo kehalt ning valusa tõmbega

lõi hambad kokku. Ta lendas uper- kuuti ning kukkus küljeli maha. Iialgi ei oldud teda peksetud kaikaga ning ta ei saanud aru. Larinaga, mis oli enam kiunumine kui hauku- mine, oli ta jälle jalul ning sööstis üles. Ning jälle tuli põrutus ja pu- rustatuna langes ta maha. Seekord sai ta aru, et see oli kaigas, kuid hulluses ei teadnud ta ettevaatust. Kaks teist korda sööstis ta kallale ning niisama mitu korda murdis kai- gas kallaletungi ja materdas ta maha.

Pääle eriti tugeva hoobi tõusis ta jalgadele, liig põrutatud, et mä- ratseda. Vaevalt komberdas ta ringi, vere joostes suust ja ninast ja kõrvadest, ilus nahk täis pritsitud veriseid laiku. Siis lähenes mees ning ettevaatlikult andis talle hirmsa hoobi vastu nina. Kõik valud, mis ta kannatanud, ei olnud midagi, võrreldes selle läbimõeldud piinaga. Röökides kui metsik lõvi, tormas ta jälle mehe kallale. Kuid see pani rahulikult kaika paremast käest pa- hemasse, võttis tal alumisest lõuast kinni ja keerutas teda edasi-tagasi. Buck tegi poolteist ringi õhus ning prantsatas siis maha, pää ees.

Viimast korda tõusis ta. Mees andis osava hoobi, mille ta meelega oli hoidnud niikaua tagavaraks, ning Buck tõmbus kokku ja langes maha täielikult meelemärkuseta.

„Tema alles oskab koeri taltsu- tada, seda ma ütlen,“ karjus vai- mustatult üks mees plangu äärel.

(Järgneb).

LOODUSE IMED.

Toimetanud Jursi Sander.

(Lõpp.)

Missugust mõju avaldavad virmalised meie igapäevases elus?

virmaliste heitlemise ajal sünnivad tihti n.n. „magneedilised tormid“, mis avalduvad magneetnõela kõrvalekaldumises ja maakera magneediliste voolude sääduspärasuse rikkumises, mis omakord avaldab tähtsat mõju telegraafilise ühenduse pääle. Need magneedilised tormid tunduvad isegi neis piirkonnis, kus pole näha virmaliste mängu.

Mida õpetavad meile virmalised?

Väga tähtis maakera õhukorra tundmaõppimiseks on virmaliste heitlemise kõrguse kindlaksmääramine. Maakera nabade ümbruses võib vahel virmalisi tähele panna üsna maapinna ligiduses. Kuid enamalt jaolt ilmuvad nad kõrgemais õhkkonna kihtides, 100, 200, 300 ja rohkem kilomeetri kõrguses. Nii tõendas, näit., teadlane Loumis, et äärmine kõrgus, milleni sähvavad virmaliste kiired, on 700—800 kilomeetrit. Kuid alles viimasel ajal on prof. Störmeri uurimuste põhjal fotograafia abil jõutud otsusele, et virmaliste kiired ei tõuse palju üle 450 kilomeetri.

Nõnda on siis meie maakera õhukorra viimased kihid, milliste piir ulatub taevaruumi eeterini, maapinnast eemal — nelisada viiskümmend kilomeetrit.

Viimased virmaliste uurimised spektroskoobi abil on samuti annud

tähtsaid saavutusi. Selgus, et virmaliste spektrum äärmistes õhukihtides moodustub ainuüksi ühest rohekast joonest. Madalamal, umbes 200—250 kilomeetri kõrgusel, seltsivad virmaliste roheline joonele juba mõned vesiniku jooned; veel lähemal maapinnale, alumistes õhukihtides, omavad roheline joone kõrval ülekaalu lämmastiku jooned.

Nende andmete põhjal oleme maakera õhkkonna koosseisu kohta mitmesugusel kõrgusel jõudnud sootuks uutele järeldustele. Nüüd peame tunnustama, et see gaaside kiht, mida seni pidasime õhuks ja mis koosnes peamiselt lämmastikust (78 protsenti) ja hapnikust (21 prots.), lõpeb umbes 200—250 kilomeetri kõrgusel ja on ümbritsetud puht vesiniku kihiga, mida äärmistes õhkkonna kihtides omakord ümbritseb mingisugune meie seni tundmata gaas, mis veel palju kergem vesinikust ning mida iseloomustab juba eelpool nimetatud rohekas spektrumi joon. Võimalik, et see gaas on ühtlane mõne mõistatusliku päikesekrooni moodustava ainega.

Astugem välja omast toast külma- ja selgetel talveõhtutel ja vaatkem põhja poole. Võib olla, et meid paneb imetlema looduse vägevust säält tõusev valgusejuga, mis virvendab õhtuõhus mitmekesistes värvides, vehkleb ja vehib, nagu oleks taevastõjavägi alustanud verist taplust. Laskem omi mõtteid siis rännata sinna piirita kogumi kaugustesse ja

sääl üles otsida meie vana sõpra — päikest, mille pinnal jälle kord on tekkinud kaootiline revolutsioon, mille verepiisad sööstvad üles kuni meie emakese-maani ja sünnitavad meile siin kauni, imeilusa, särava ja värvirikka etenduse. Ja siis mõel-

gem selle pääle, kui ääretu väiklane on meie igapäine tülitsemine ja üks-teise kadestamine. Kuid ühtlasi rõõmustagem, et meie, päkapikkuste, vaim suudab mõista seda looduse ilu ja tungida ta sügavamatesse sügavustesse!

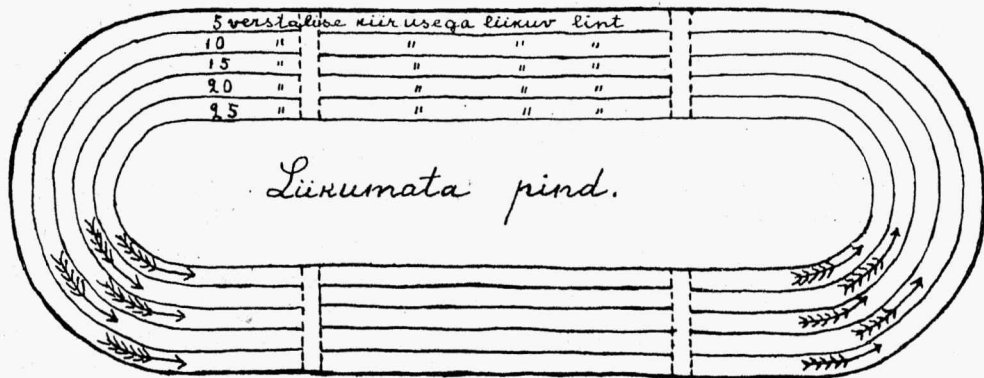

TULEVIKU TÄNAVAD.

Sageli tarvitatakse näitustel nõndanimeetatud „liikuvaid kõnniteid“.

Siin on niisuguse korralduse joonestus (joon. 1). Teie näete viis kinnist lint-kõnniteed, liikuvaid üks-

oleks väga kardetav, kuid üle minna temale esimeselt lindilt ei maksa midagi. Esimese, 5-verstalise kiirusega tunnis roomava lindi suhtes, teine, jooksja 10-verstalise kiirusega,

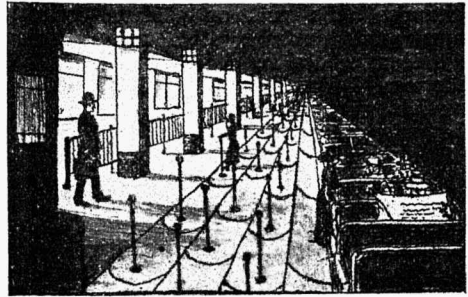
Liikuvad kõnniteed.

teise sees mitmesuguse kiirusega iseäralise mehhanismi abil. Kõige äärmisem lint roomab kaunis tasa — ainult 5-verstalise kiirusega tunnis; see on harilikult jalakäija kiirus; arusaadav, et niisugusele tasa roomavale lindile astuda pole isegi lapsele ega vanakesele raske. Tema kõrval, keskel, jookseb teine lint, 10-verstalise kiirusega tunnis. Hüppata temale otse liikumata tänavalt

teeb ainult 5 versta; üle minna esimeselt teisele on sama kerge, kui tänavalt esimesele. Edasi, kolmas lint liigub juba 15-v. kiirusega, kuid üle minna temale teiselt lindilt ei ole raske. Sama kerge on üleminek kolmandalt neljandale, jooksvale 20-verstalise kiirusega, ja, lõpuks, temalt viiendale, kihutavale 25-verstalise kiirusega tunnis. See viies lint viib sõitja temale tarviliku punkti-

ni; siin, rahulikult üle minnes tagasi lindilt lindile, astub tema liikumata maapinnale.

Seni on sarnaseid liikuvaid kõn- niteid ainult ajutiselt paariks kuuks suurtel näitustel korraldatud. Tulevikus, arvatavasti, hakatakse suurlinnades ka selletaolisi alalisi abinõusid ehitama. Muu seas ka- vatseti sarnast alalist liikuvat tä- navrongi New-York'is maa-aluses tunnelis korraldada. See raudtee ku- jutaks enesest ühendatud ringlinti, istmetega sõitjate jaoks; projekti jä- rele liigub lint 21-verstalise kiiruse- ga tunnis. Temale liituvad liikuma- ta maapinnalt lintrongile ülemineku kergendamiseks veel kolm abilinti. Nende kiirused — 16,10½ ja 5 v. tunnis. Reisijal, kes tahab rongi is- tuda, on kerge liikumata põrandalt esimesele lindile astuda (hoides ühest

Maalune liikuv tänav-rong.

Enne kui pääseda liikumata platvormilt sõidule, peavad sõitjad kolmest üksteisest natukene kiiremini liikuvast lindist üle minema.

tema käepidemest kinni). Sama ker- ge on temalt üle minna teisele lin- dile, siis kolmandale ja, viimaks, is- tuda rongi. Joonestusel 2 on oma- pärase sissesäade projekt kujutatud.

POISTELE VALMISTAMISEKS.

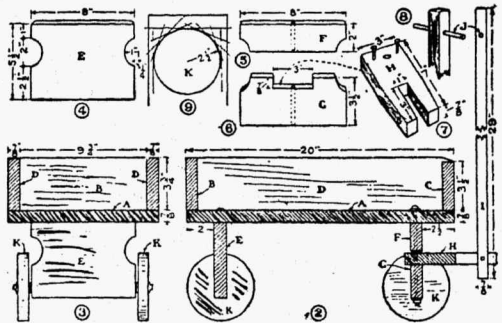
Väikene vanker.

Kõik osad valmistatagu 7/8 tolli paksusest laust. Vankri põhjaks tuleb 12 tolli lai laud, muude osade tegemiseks kõlbab 6 tolli lai laud.

Vankri mõõdud leiata joon. 2 kuni 9. Vankri kast valmistage nii, et otsad B ja C jäävad külgede D vahele, põhi katab alt küljed ja otsad, sarnaselt harilikult valmis- tatud kastile. Joon. nr. 2 näete, et vankri

esiots C on ¼ tolli madalam tagalauast B ja küljed D on otstes madalamaks lõigatud vastavalt esiotsale C. Kasti laudade saagi- misel tuleb tähelepanu pöörata sellele, et nad õignurksed saaksid, samuti kasti lau- dade kokkunaelutamisel.

Joon. 4 näitab tagumise telje peensusi. Esimene telg seisab koos kahest osast, F ja G (joon. 5 ja 6), mis koos sarnanevad tagateljele, sellepärast valmistage joon. 4 järele kaks telge, märkige ühele joon. 5-dal oleva tüki F laiuse ja saagige saadud joont mõõda ühe telje pooleks. Tagumine telg kinnitage vankri põhja külge puukruvide abil, läbi vankri põhja telje ülemise ääresse.

Tagumise telje paik on näidatud joon. 2. Samal viisil kinnitage põhja külge esimese telje ülemine osa F, kuid enne puurige selle osa keskkohast (joon. 5) $\frac{1}{4}$ -tolline auk läbi, raudpoldi jaoks telje alumise osa pööramiseks.

Valmistage esimese telje pööraja (joon. 7 järele), millesse puurige telje raudpoldi jaoks auk ja auk vedamiskepi jaoks kahvli-sarnasesse otsa. Esimese telje alumise osa G sisse saagige paik, kuhu osa H asetatakse (joon. 6). Ostke ehk valmistage $\frac{1}{4}$ -tollilise raudpoldi, mille pikkus olgu 7 tolli, ning kolm või neli raudsheibi esimese telje poldipea ja mutri juure ning ülemise ja alumise telje osa vahele paigutamiseks.

Vedamiskepi valmistamiseks leiate mõõduid joon. 2-elt. Alumise otsa ligidale puurige $\frac{1}{4}$ -tollilise augu kepi kinnitamiseks osa H külje ja ülemise otsa $\frac{3}{8}$ -tollilise augu põikpulga I jaoks (joon. 8).

Rattad võib valmistada nii suured kui laua laius lubab. Käesoleval vankril on ratta läbimõõt 5 tolli.

Ratta keskkoha puurige $\frac{1}{4}$ -tolliline auk ja kinnitage tagumise telje E ja esimese telje G külge kumbagile üks paar rattaid $\frac{1}{4}$ tolli jämeduste harilikkude puukruvidega ehk neljakandiliste peadega puukruvidega. Asetage raudsheibid rataste vahele mõlemalt poolt.

VIHASE HAUKA VANGINA.

Indiaani mäng.

Kirjutanud Anni Svan.

Tolkinud A. T.

Tegelased:

Vihane Haugas, delavaaride päälük.

Lättesilm, tema tütar, umbes kolmeteistkümne-aastane.

Vägev Karu, } delavaari
Lendav Nool, } sõdurid.
Hirmus Hunt, }

Nobe Ilves, noor delavaar.

Hilliv Madu, hurooni päälük.
Tugev Kobras, hurooni sõdur.
Noor Panter, hurooni päälük-poeg.

Vaakuv Vares, hurooni naine.
Harry, asuniku poeg, umbes kolmeteistkümne-aastane.

Indiaanlasi võib olla kui palju tahes, näitlejad võivad ise otsida neile julgeid Indiaani nimesid.

I seiklus.

Delavaaride leer. Lättesilm nõelub mokassiine. Harry voolib noolt ta kõrval.

Lättesilm. Miks mu valge venna nägu peitub pilve?

Harry. Indiaani tüdrukud on nähtavasti sama lollid kui valged tüdrukudki. Arvad vist küll lõbusa olevat istuda siin vangina nädalate kaupa? Sinu isa on, anna andeks, suur lurjus, et ta mind vabaks ei lase. Aga oota, kui pääsen siit, küllap siis seletan vahekorra temaga.

Lättesilm. Mu valge vend ütleb teravaid sõnu pääliku tütrele.

Harry. Ma ei ole mitte sinu pääle vihane, vaid sinu suguharu liikmete pääle, kes mu röövisid.

Lättesilm. Pääliku tütar ei soovi halba oma valgele vennale. Aga ta isa, Vihane Haugas, vihkab kollanägusid.

Harry. Kas ta sel põhjusel mu röövis? Ei ole oma teades teinud talle millalgi paha, ega mu isa liiati ole teinud indiaanlastele ülekohut. Oleme rahulikud asunikud, harime maad ja peame jahti.

Lättesilm. Nii on pääliku tütar kuulnud suguharu vanemaid kõnelevat. Enne asusid delavaarid igalpool suurte vete ja laiade jõgede kallastel. Nende nooled surmasid metsloomi ja nad püüdsid kalu selgete jõgede kallastel. Nad olid õnnelikud, ja Manito, Suur Vaim, armastas neid. Aga siis tulid valged mehed kaugelt võõralt mailt. Nad andsid indiaanlastele vett, mis põletas kui tuli ja tegi targadki mehed hulluks. Aga kollanäod naersid salaja. Nad ehitasid enesele palki-

dest eluhood ja lasid maha kõik jahiloomad, nii et indiaanlased pidid ära minema omilt jahimaadelt. Ja Manito sai vihaseks oma poegade pääle, kes jõid kollanägude tulivett, ja peitis oma palge nende eest. Ja taudid tapsid delavaare, huroonid võtsid nende mehi vangi, ja õnnetus käis nende kannul kui must öölind. Sellepärast vihkavad delavaarid kollanägusid ja võtavad nende päänaha, kus neid ainult kätte saavad.

Harry. Tõsi on, et eurooplased on teinud halvasti, müües viina indiaanlastele. Kui mina suureks kasvav, Lättesilm, siis mõtlen Ameerika presidendiks saada, ja siis riputan võllasse igaühe, kes müüb tulivett indiaanlastele. See on puhas tõsi. — Aga ütle, kas mõtleb su isa mu päänaha maha võtta? Siis näib mu presidendiks saamine küll hämaralt.

Lättesilm. Pääliku tütar palub oma isa valgenahkse venna eest. Võib olla halastab siis Vägev Haugas noore kotkapoja pääle. (Hiiliv Madu ja Tugev Kobras tormavad ülestõstetud sõjakirvestega esile).

Hiiliv Madu (haarab Lättesilma käsivarrest). Vihase Hauka tütar on huroonide võimuses. Kätemaks on tabanud delavaaride maja.

Harry. Viletsad, kas sõdite kaitseta lastegi vastu! Häbenege!

Hiiliv Madu. Hugh! kas julgeb kollanägu häbistada huroonide suurt päälikut?

Harry. Olen kuulnud delavaare naervat huroonide arga meelt. Ja nüüd näen, et nad õigust on kõnelenud. Huroonid võitlevad laste

vaštu siis, kui delavaaride mehed leerist ära on.

Tugev Kobras (tõstab oma tomahavki). Varsi ei kõnele kollanägu enam; hurooni tomahavk sulleb ta suu.

Hiiliv Madu. Pea! Võimukas päalik ei pane tähele laste lobisemist. Poiss võib ellu jääda. Olgu tema see suu, mille kaudu Hiiliv Madu kõneleb Vihase Haukaga. Pane tähele, kollanägu, huroonide päaliku sõnad ja peida need, kuni aeg tuleb neid avaldada: Ju kuus korda on taeva kuu kulgenud oma rada suurte vete kohal sest saadik, kui delavaaride sõdurid hävitasid huroonide leeri ja võtsid päaliku noore poja päänaha. Delavaaride päaliku tütar läheb ühes Hiiliva Maoga tema vigvammi. Millalgi ei keeda ta enam maisiputru oma isale. (Seob Lättesilma käed selja taha.)

Lättesilm. Tervita, valge vend, delavaaride päalikut. Käse tal levitada tiivad, et vabastada tüdart.

Harry. Ole mureta. Küll me neile lurjustele anname, nii et tolm taga.

Tugev Kobras. Sina kollanahk — pead tunda saama, et oled pilganud wüandoote. (Seob Harry käed ja jalad kinni ja pistab nartsu ta suhu). Kannata janu ja nälga, kuni delavaaride mehed omalt teekonnalt tagasi tulevad. Naera veel, kollanägu!

Hiiliv Madu (haarates nõorist, mis ripub Lättesilma randmeist.) Lähme! (Huroonid ja Lättesilm lähevad. Harry katsub avada sidemeid, kuid asjata.)

II seiklus.

Nobe Ilves (hiilib sisse). Hugh! Nobeda Ilvese silmad ei petnud. (Vabastab Harry ja võtab nartsu ta suust.) Kus on päaliku tütar?

Harry (tõuseb püsti ja sülitab). Huh! Võiksid vähemalt puhtaid taskurätte tarvitada, kui inimese suu kinni topivad! Vastik maik oli sel räbalal! Hei, Nobe Ilves, jookseme ruttu Lättesilmale appi. Siin käisid kaks hurooni lurjust ja röövisid tema.

Nobe Ilves. Kui kollanägu tõtt kõneleb, ei puhka enne Nobeda Ilvese jalg, kui on leitud Lättesilm.

Harry. Marss minema siis. Anna mullegi mõni sõjariist, küll ma neile neetud punanahkadele näitan.

Nobe Ilves. Nobe Ilves ei ole enam mõistmatu poisike. Ta ootab, kuni suguharu sõdurid tagasi tulevad ning on suitsetanud piipu nõupidamistule ääres.

Harry. Küll aga teie indiaanlased olete ka „pika vinnaga“. Selle aja jooksul, kui teie nõu peate, võivad huroonid Lättesilma juba äragi tappa. Aga ütlesite nüüd, mis pärast sa nii vara koju tulid. Pidite ju paariks päevaks ära jääma.

Nobe Ilves. Metsas oli võõraid jälgi. Samblad ja mättad kõnelesid delavaari-noormehele. Mingu Nobe Ilves tagasi leeri, ütlesid nad, vaenlane varitseb asupaiga ümbruses. Nobe Ilves andis metsa hoia-tuse päalikul teada ja pistis siis läbi metsa jooksma nobedasti, nagu see loom, kelle nime ta kannab. Kuid siiski jõudis kaval vaenlane ette. Leeri ees lamasid vahid, Kärme Kass ja Hävituse Tuli, hingetult. Hiiliv

Madu oli annud neile kihvti ja võtnud nende päänaha.

(Kuulub metsik-vihane ulumine, delavaarisõdurid saabuvad leeri.)

Vihane Haugas. Nobeda Ilvese huuled kõnelesid tõtt, võõrad mokassiinid on tallanud delavaaride radu. (Vaatab otsides ümberringi.) Kus on pääliku tütar? Kus on Lättesilm?

(Harry ja Nobe Ilves löövad silmad maha.)

Vihane Haugas. Vasta, kol-lanägu, sina olid leeris. Kus on Lättesilm?

Harry. Siin käisid huroonid, need röövisid ta.

Vihane Haugas (käänab näo ära.)

Hirmus Hunt (haarab Harry käsivarrest). Valge rebase keel kõneleb valet. Ta oma suguharu on kätte maksnud ja viinud ära pääliku tütre. Tahab mu vend, et surman valge rebase?

Vägev Karu. Ta surgu!
Lendav Nool. Nobe Ilves. Kas lubab suur päälik noort delavaari kõneleda?

Vihane Haugas. Kõnele.
Nobe Ilves. Hirmsa hundi mõistus on sama lühike kui ta noolte tee on pikk. Kas jätab valge mehe jalg samase jälje kui hurooni mokassiin? Ja kas ei oleks valge mees viinud oma poega leerist ära, kui ta siin oleks käinud? Olen kõnelnud, päälik mõistku kohut.

Vihane Haugas. Nobe Ilves kõneleb targasti, olgugi et ta noor on. Huroonilurjused on röövinud mu tütre.

Harry. Huroonipäälik käskis mind ütelda teile nii: Ju kuus korda on taeva kuu kulgenud oma rada suurte vete kohal sest saadik, kui delavaaride sõdurid hävitasid huroonide leeri ja tapsid nende pääliku noore poja. Delavaari-pääliku tütar läheb ühes Hiiliva Maoga ta majasse. (Järgneb).

Uus küsimus.

Missugust ilusat, ausameelset või vapat tegu hoida mees kõigest sellest, mis näinud, kuulnud või lugenud oled?

Boka.

Vastused palume saata hiljemalt 10-daks veebruariks järgm. aadressil:

Tallinn, T. E. Kirjastus Ühisus „Päevaleht“, Pikk t. nr. 2, „Vikerkaar“ toimetusele.

Toimetuse töö hõlbustamiseks palume vastused kirjutada lehekese (või postkaardi) ühele poolele ühes autori varjunimega, kuna õige nimi ja elukoht olgu kirjutatud lehe teisel küljel.

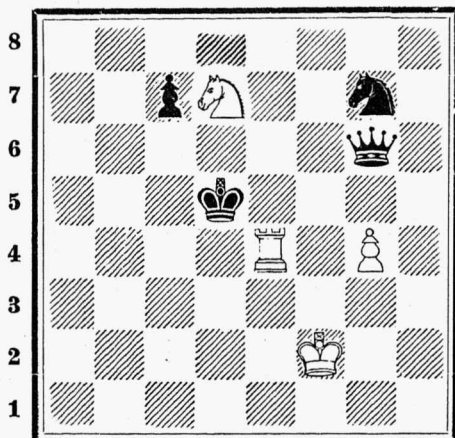
Toimetusele.

M A L E.

Ülesanne nr. 3.

Kokku säändnud R. L'hermet.

A B C D E F G H

Valged.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Valged: Kf 2, Lg 6, Ve 4, Sg 4.

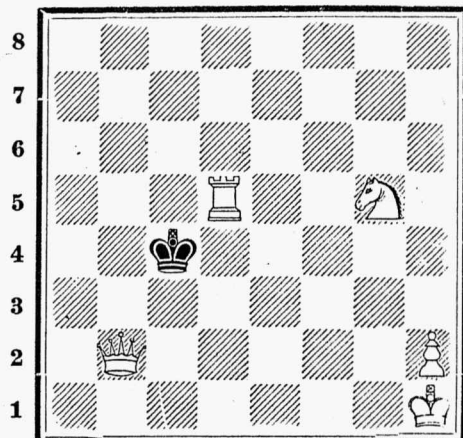
Mustad: Kd 5, Rg 7, Sc 7.

Lahendused palutakse saata „Vikerkaare“ toimetusse sõna „Male“ all.

Ülesanne nr. 4.

Kokku säändnud D'Orville.

A B C D E F G H

Valged.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Valged: Kh 1, L 6 2, Vd 5, Rg 5, Oh 2.

Mustad: Kc 4.

AJAVIITEKS.

Antud joonistus, kus 11 raha järgmiselt asuvad, 4 sirgjoonega nii osadeks jagada, et igasse ossa 1 raha tuleb.

J. Kg.

Vastused ülesannetele saatke „Vikerkaare“ toimetusele Tallinn, Pikk tän. nr. 2.

Õige vastuse saatja nimi ja ülesande lahendus avaldatakse „Vikerkaare“ numbris.

